

рения на трайното, на вечното. По този път се раждат „Старопланински легенди“ като цялостна творба, която е особено привлекателна именно като проява на художествения фолклоризъм. Разбира се, този фолклоризъм е чужд на грехопаденията на разрушението, с който се среща у Ботев. И потърсим ли разграничение, то- относително и неточно като всяка съпоставка между художествени ценности – Ботев и Йовков, техните художествени вълнения ни възвисяват и от позицията на битовото величие на българина, и от гледна точка на формирането на неговия национален пантеон.

В тази светлина за темата на това изложение е важно още едно уточнение. Стефан от Жеравна се подвизава с Панайот Хитов, с Хаджи Димитър и Стефан Караджа в годините на тяхното хайдутуване. Логиката на неговия живот, колкото и затворен да е в своята лична драма той, го води към подвига на бъдещите войводи. Йовковият замисъл- ако съдим по интереса му към някои родопски предания- отива пак натам, към обобщение на битовите стойности в живота ни. А във фолклорната традиция песните за Стефан се сплитат с творбите за Хаджи Димитър и Стефан Караджа, за да образуват с тях едно художествено цяло, един фолклорен цикъл.

5

Трудно е да се проследи историята на този цикъл. Процесът на фолклоризация на историческото знание има някои особености, които не ни позволяват да мислим, че появата на песните следва хронологията на събитията. Явно е, обаче, че подвигът на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа и тяхната гибел е събитието, което и осмисля всичко създадено за тях преди 1868 г., и налага отпечатък върху сътвореното по-късно. Смъртта на героите е първият случай, когато една гибел разтърсва така дълбоко всички български краища. Естествено най-напред върви мълвата-тази извечна форма на обществената психика, чрез която се възобновяват древни или по-малко древни фолклорни феномени. Такъв феномен е вярването, че **героят е жив**, че Хаджи Димитър броди още с четата си из Стара планина. Подобно

